

PEDAGOGIKANING BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI

Mexmonova Fotima Xusanovna

*O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi 2-sonli Toshkent akademik litseyi
matematika fani o'qituvchisi*

Komilov Ulug'bek Isrojjiddinovich

*O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi 2-sonli Toshkent akademik litseyi Chqbt
fani o'qituvchisi*

Annotatsiya. *Ushbu maqolada hozirgi kunda pedagogikaning o'rni va ahamiyati haqida fikr va mulohazalar keltirilgan.*

Kalit so'zlar. *Pedagogika, ta'lim, jarayon, fan, inson, tarbiya, samara, tushuncha, dolzarblik.*

Zamonaviy pedagogika - bu butun hayot davomidagi tarbiya qonunlari haqidagi fan. Pedagogika fanining rivojlanish jarayonida boshqa fanlar bilan tobora yangi aloqalar shakllanib bordi, bu esa pedagogika fanlari tizimida pedagogikaning turli sohalarining ajralib chiqishiga olib keldi. Bugungi kunda pedagogika tomonidan o'rganilayotgan voqelik manzarasi o'zgardi. Bu fanning yangi asoslarini izlashga, pedagogikaning yangi nurlarini ishlab chiqishga olib keladi. "Ta'lim" tushunchasi insonga ta'sir qiluvchi tashqi omillarni va tayyor tajriba yoki qadriyatlarni o'zlashtirishni emas, balki dialogik muloqot, ma'no almashish, individual va jamoaviy mahsulotlarni yaratish orqali madaniyatni biladigan va yaratadigan shaxsni ko'rib chiqadi. Ta'lim - bu insonning muhim kuchlarini, uning asosiy, umumiy qobiliyatlarini shakllantirish va rivojlantirishning umumbashariy madaniy-tarixiy shakli, insonning tarix va madaniyat makonida inson qiyofasini egallashi. Ta'lim tobora ko'proq shaxsni shakllantirish jarayoni sifatida emas, balki shaxsiy ma'nolarni yaratadigan jarayon sifatida qaralmoqda. "O'rganish" kontseptsiyasida talabning vazifasi ma'lumotni yodlash emas, balki ularning sub'ektivligini rivojlantirish, kognitiv, samarali, baholash faoliyatida tajriba to'plashdir.

Qadim-qadimdan ilm-ma'rifat markazi bo'lib kelgan yurtimizda ilm va ilm beruvchilar qadrlangan. Ularning dolzarbligi bugungi kunda oradan minglab asrlar o'tsada o'z ahamiyatini yo'qotmay mustaqil O'zbekistonning eng asosiy rivojlanish poydevorlaridan biri bo'lib keldi. Xususan ta'limiy jarayonlarga chuqurroq yondashib, ta'lim oluvchi yoshlarning saviyasini o'stirish, bilimli va malakali kadrlarni jamiyatga yetkazib berish kabi fazifalarni o'z zimmasiga oluvchi faoliyatning bugungi kungagi o'rni tengsiz va ahamiyatlidir. Shu jumladan bugungi kunda rivojlanib borayotgan ilm-fan dunyosida ta'limning o'rni oshishi, butun insoniyatning ta'limning o'rnini uning faoliyatini dolzarb masala ekanligini qayta ta'kidlaydi. Xususan yurtimizda Oliy ta'lim bilan hamkorlikda ishlab chiqilgan yuzlab loyihalar aynan shu faoliyatning dolzarb muammo va masalalarini qayta tahlil qilishga, tez va oson yo'lli yechimlar topishiga sababchi bo'libgina qolmay, balki talabalarning bu yo'nalishlarda izlanishlarga erkin imkoniyatlar yaratilayotganini ta'kidlash joiz.

Jahonda va mamlakatimizda ta'lim barqaror taraqqiyotni ta'minlaydigan asosiy kuch sifatida e'tirof etilib, kompetensiyaviy yondashuvlar asosida ta'lim jarayonini innovatsion

tashkil etish, pedagogik diagnostika metodlaridan optimal foydalanish strategiyalari samaradorligini oshirish va usullarini takomillashtirish orqali tahsil oluvchilar uchun ularning hayoti davomida sifatli ta'lim olish imkoniyatini yaratish alohida dolzarflik kasb etmoqda. Bu esa, har tomonlama yetuk, komil insonni shakllantirish masalasining ko'p qirrali va murakkabligi pedagogikaning hozirgi zamon ta'lim nazariyasi va amaliyoti uchun muhimligini ko'rsatib beradi. Bu vazifa o'qituvchi mahorati, uning yetukligi, chuqur kasbiy bilimi, ko'nikma va malakasi, maxsus bilimi orqali amalga oshirish zaruratini yuzaga keltirmoqda.

dagogika bola yetaklovchi) atamasi qadimiy bo'lib, „bola yetaklovchi“ degan ma'noni bildiruvchi grekcha „paydogogos“ so'zidan kelib chiqqan. Tarixiy manbalarning ko'rsatishicha, qadimgi Yunonistonda o'z xo'jayinining bolalarini sayr qildirgan, ehtiyot qilgan, harbiy mahoratni o'rgatgan tarbiyachini, ya'ni qullarni „pedagog“ (bola yetaklovchi) deb atashgan. Keyinchalik esa, maxsus o'qitilgan va pedagoglikni o'ziga kasb qilib olgan kishilarni pedagog deb atay boshlashgan. Pedagogika (yun. paidagogike) — tarbiya, ta'lim hamda ma'lumot berishning nazariy va amaliy jihatlarini o'rganuvchi fanlar majmuasi. Pedagogika institutlari va ayrim boshqa o'quv yurtlarida mutaxassislik dasturi asosida o'rganiladigan o'quv predmeti ham Pedagog deb yuritiladi. Pedagogika fan sifatida bola tarbiyasining nazariy asoslari bilan shug'ullangan. Zamonaviy Pedagog bolalar bilan birgalikda kattalarning ham o'quv-tarbiyaviy, madaniy hamda ma'naviy-ma'rifiy tarbiyasi bilan shugullanishni ko'zda tutadi. O'zbekiston Respublikasida Pedagogga barkamol shaxs ma'naviyatini shakllantirishning asosiy vositasi sifatida yondashiladi.

dagogika bola yetaklovchi) atamasi qadimiy bo'lib, „bola yetaklovchi“ degan ma'noni bildiruvchi grekcha „paydogogos“ so'zidan kelib chiqqan. Tarixiy manbalarning ko'rsatishicha, qadimgi Yunonistonda o'z xo'jayinining bolalarini sayr qildirgan, ehtiyot qilgan, harbiy mahoratni o'rgatgan tarbiyachini, ya'ni qullarni „pedagog“ (bola yetaklovchi) deb atashgan. Keyinchalik esa, maxsus o'qitilgan va pedagoglikni o'ziga kasb qilib olgan kishilarni pedagog deb atay boshlashgan. Pedagogika (yun. paidagogike) — tarbiya, ta'lim hamda ma'lumot berishning nazariy va amaliy jihatlarini o'rganuvchi fanlar majmuasi. Pedagogika institutlari va ayrim boshqa o'quv yurtlarida mutaxassislik dasturi asosida o'rganiladigan o'quv predmeti ham Pedagog deb yuritiladi. Pedagogika fan sifatida bola tarbiyasining nazariy asoslari bilan shug'ullangan. Zamonaviy Pedagog bolalar bilan birgalikda kattalarning ham o'quv-tarbiyaviy, madaniy hamda ma'naviy-ma'rifiy tarbiyasi bilan shugullanishni ko'zda tutadi. O'zbekiston Respublikasida Pedagogga barkamol shaxs ma'naviyatini shakllantirishning asosiy vositasi sifatida yondashiladi.

Pedagogika hayotning maqsadiga yangi nuqtai nazardan qarash imkonini beradi. Talaba o'z rivojlanishini aql-zakovat, shaxsiyat, qiziqishlar, motivatsiya, mukofot va tanbehlar, aqliy salomatlikni o'rganish orqali tushunadi. Shuningdek, u O'zbekistonda qadimgi davridan hozirgi davrgacha bo'lgan ta'limning rivojlanishi haqida ma'lumot olish imkoniyatini beradi. Demak, ta'lim tushunish masalasidir. Pedagogikada cheksiz rivojlanayotgan shaxs g'oyasini tan olish, shuningdek, uning global o'zgarishlar jarayonlaridagi hal qiluvchi roli, nafaqat analitik va funktsional jihatdan inson qiyofasini hisobga olish. jihati, balki uning sub'ektivligi, o'ziga xosligi, individualligi, yaxlitligi, dunyo bilan birligi, fanning "sub'ektiv o'lchovi" ni belgilash, pedagogik tadqiqotning yangi yondashuvlari va usullarini ishlab chiqish, muammolar va qaramaqarshiliklarni to'plash nuqtai nazaridan. ilmiy-pedagogik sohadagi fan

asoslarida, pedagogik metodologiya sifatida falsafiy, ijtimoiy, psixologik nazariyalarni o'rganishga o'qituvchilarning qiziqishi paydo bo'ldi. Pedagogika ko'pincha xulosalarning yetarlicha qat'iy isbotlanmaganligi, tanlangan tadqiqotchining shaxsiy dunyoqarashi bo'yicha o'rganish natijalariga qarab turli xil ijtimoiy amaliyotlar va bilim sohalaridan tushunchalar, usullar, tamoyillar, yondashuvlardan foydalanganligi uchun tanqid qilinadi, ammo bu hayratlanarli darajada klassik bo'lmagan fanning hodisalari bilan bog'liq. Pedagogika predmeti o'z-o'zini tashkil etish, chiziqli bo'lmaganlik, fraktallik, tarmoq tuzilishi xususiyatlarini ochib beradi. Ushbu hodisalarni o'rganish pedagogikani boyitadi va uning ilmiy ufqini kengaytiradi.

Ayni vaqtda, O'zbekiston Respublikasida pedagogik yo'nalishda olib borilayotgan ilmiy izlanishlar dialektik yondashuvga asoslanadi. Pedagogik hodisa, voqelik va ularning qonuniyatlarini aniqlashga bunday yondashuv pedagogik hodisa va jarayonlarning umumiy aloqasi, ularning izchil, uzluksiz rivojlanishi, bolaning fiziologik rivoji iming psixologik, intellektual jihatdan takomillashtirib borishini ta'minlashi, qarama-qarshiliklarning shaxs kamolotini ta'minlashdagi o'rni va roli, shuningdek, dialektika kategoriyalarining ahamiyatini e'tirof etadi. Pedagogik ilmiy tadqiqotlarni amalga oshirish murakkab, muayyan muddatni taqozo etuvchi, izchillik, uzluksizlik, tizimlilik hamda aniq maqsad kabi xususiyatlarga ega bo'lgan jarayon bo'lib, uning samarali bo'lishi uchun bir qator shartlarga rioya etish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. N.N. Azizxo'jayeva Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat T.: -2003
2. Kadrlar tayyorlash milliy dasutri. Barkamol avlod-o'zbekiston taraqqiyotining poydevori.T., "Sharq", 1998 y, 41 bet
3. Tursunov I. I. , Nishonaliyev U. N. Pedagogika. - Toshkent: "O'qituvchi",2007.- 17-bet.
4. X.Ibragimov, Sh.Abdullayeva "Pedagogika nazariyasi", (darslik). T., «Fan va texnologiya», 2008
5. Современная педагогика: актуальные вопросы, достижения и инновации: сборник статей II Международной научно-практической конференции. Пенза, МЦНС "Наука и просвещение", 2016